

ובדרכי אבותינו

עלון שבועי שע"י תלמוד תורה 'עטרת חיים' לבני תורה ק"ק תימן יע"א
בנשיאות מרן הגאון רבי יצחק רצאני שליט"א

ר'ח' הרא"ש 2 אלעד, ישראל. טל: 03-9097022

בנתיבי החינוך

הרב אליהו נהרי שליט"א מנהל הת"ת

חינוך ב'מידה'

במדרשי רבותינו האריכו מאוד לפרט ולהרחיב, על מה ולמה ניתנה כל מכה ומכה על המצריים ועל מצרים, ואפילו הדגה שביאור שמתה במכת דם, מבואר, שזאת משום שהדגים אכלו את נערי ישראל שהושלכו לים. ועוד מתחילת שליחות משה בסנה, ביארו חכמינו, שכל צעד וצעד שנעשה כנגד פרעה ע"י האותות אשר שלח ה' ע"י משה נביאו, הוא כנגד חטאי פרעה ועמו מדה כנגד מדה.

ואפילו באלו המופתים עצמם היתה תוכחת גדולה למשה, מדה כנגד מדה על אשר דבר לשון הרע על בני ישראל, ולכן נצטרע בידו ונהפך המטה לנחש. ומפני שאמר לה', 'שלח נא ביד תשלחי', לא זכה להכניס את בני ישראל לארץ ישראל.

וידוע שעם ישראל בנו בכורו של השי"ת שנאמר 'בני בכורי ישראל' (שמות ד. כב) והאומות הם הבנות (כיעוין בירמיה מט. ד) וכאב את בנו ירצה. והקב"ה מלמדינו בזה כיצד ראוי שהאדם יחנך את ילדיו, והוא מה שאמרו חז"ל: 'במידה שאדם מודד בה מודדין לו'. שע"י שהאדם מקבל עונש ממין החטא, כך ידע לתקן את אשר עיוות. כי כל מטרת העונש הינה, להפנים ולהחדיר להאדם את אשר עליו לעשות מכאן ולהבא. ואבותינו ואמותינו הקדושים והטהורים חיו כך בכל עת ובכל זמן. שכשהיה באה צרה או צוקה עליהם, היו מגבי

הים עיניהם לשמים והיו אומרים 'חטאתי לה' ומפשפשים במעשיהם.

ומסופר על אחד מיהודי תימן שהיה לו פח נפט בביתו והיה גוי ערבי גר בסמיכות לו. והנה יום אחד ראה שנגב לו פח הנפט וחשד בגוי שכנו. שכנו הגוי שהרגיש בחשדו, פנה אליו ואמר לו, בא תיכנס לביתי ותחפש ותראה שלא אני גנבתי לך את הפח. שמח היהודי על ההצעה ותיכף נכנס לבית שכנו הגוי וחפש אנה ואנה, אך לא מצאו. משראה כך, נשא עיניו כלפי שמיא ואמר 'חטאתי לה'. ובעודו נושא עיניו, נגלה לנגדו פח הנפט שהטמינו הגוי למעלה בתקרה לכל ימצאהו היהודי.

וע"כ מחובתינו כהורים להרגיל בנינו עוד בעודם קטנים (כשהם ברי השכל והבינה), שלכל מקרה אשר יארע להם אינו בחנם, ואם נצטרע באבר מסוים חטא באותו אבר. אם ניזוק ברגל חטא ברגל, ואם ניזוק בממוך, חטא בממוך חברו או שלו. ואם חברו אינו מעוניין לשתפו במשחק, כנראה שגם הוא פעם התנהג כך לחברו.

כמו כן גם כאשר צריכים להעניש את הבן, ראוי לחנך את הילדים באופן זה, מדה כנגד מדה. שהחינוך יהיה ממין וכנגד החטא. דוגמאות לזה, אם הילד מזלזל באוכלין או במשקה המוגשים לו, לקחתם לו אך לומר ולהדגיש שמי שאינו מתנהג כראוי עם אוכלין אין לו את הזכות להשתמש בהם [כמובן, עד שיקבל עליו לשומרו וכיו]. ואם מציק לאחיו, להרחיקו מהם ולומר לו, היות ואינך יודע לשחק עמם, תשחק לבדך [כמובן, עד שיקבל על עצמו לא להציק וכיו]. ולא לתת עונש שאינו קשור לחטא, דאז הילד לא הפנים מה חטא ומה עליו לתקן, אלא רק יש לו יראה מלקבל עונש ותו לא, ולכשיגדל ולא יפחד מהוריו, ימאס במחנכיו ויעשה ככל העולה על רוחו, היות וגדל ללא הבנת וערכי חינוכו. ויה"ר שנזכה לחנך בדרך הנכונה, באהבה ובהבנה בהשכל ודעה, אכ"י.

פניני הלכה

הפסק בין נטילה להמוציא

גמרא (ברכות מב.) שלוש תכיפות הן, תכך לסמיכה וכ"י תכף לנטילת ידים ברכה, ע"כ. ומסוגיא דתלמודא מוכח שמדובר במים אחרונים וכ"פ הרבה ראשונים ומהם הרמב"ם, אך מים ראשונים אין חובה להסמיד הנטילה לברכה. וכ"פ הרמב"ם (ה"ל ברכות פ"ו ה"ז) וז"ל, נוטל אדם ידיו שחרית ומתנה עליהן לכל היום, ואינו צריך לטול ידיו לכל אכילה ואכילה, והוא שלא הסיח דעתו מהן, אבל אם הסיח דעתו צריך לטול ידיו בכל עת שצריך נטילה, עכ"ל.

וכן הוא מנהיגו ידוע ובפרט בסעודות גדולות, מאחר שממתינין כולם לברכת הגדול שמוציא את כולם בברכתו שמפסיקין אפי' בדיבור שאינו מצרכי הסעודה. כמובא בעץ חיים למהר"י (ח"א עמי קסז). ובשי"ע המקוצר סכ"ח ה"ה ובשביל שלא יסיח דעתו מהן, נוהגים להניח במשך כל זמן זה את ידיהם אחת על חברתה כיעו"ש.

להצלחת כל תורמי התלמוד תורה
לרפואת שמואל בן שלום ורות בת ישי.

לזש"ק תומר ישראל בן יעקב ואודליה בת מנשה. שלום בן יעקב ומירב טליה בת מנשה

מרבני הקהילה

הרה"ג שאול אהרק שליט"א
רב ק"ק 'אהוות יוסף'

הכרת הטוב

הכרת הטוב היא מדה הנוהגת בין אדם לחבירו, ובין אדם למקום. ואינה ענין רק בין אדם לחבירו אלא בין אדם לעצמו.

את מקורה של מידת הכרת הטוב למדו חז"ל ממצוות הבאת הביכורים, כפי הכתוב: 'ובאת אל הכהן... ואמרת אליו הגדתי היום לה' אלהיך וגו' (דברים כו. ג) 'ואמרת אליו שאינך כפוי טובה' (ספרי, מובא ברש"י). וההלכה במצוות ביכורים שאין לה שיעור, ואפילו שיבולת בודדת אדם מביא ומתחייב במקרא ביכורים, ומקיים מצוה. והלא בסך הכל הביא שיבולת ואפילו חיטה אחת, גם מקיים מצווה? התשובה, הכרת הטוב שאינו כפוי טובה, וממילא הכמות אינה כל כך חשובה.

האלשיך אומר, שהחובה להכיר טובה הינה מיסודות עבודת ה'. הקב"ה משפיע על האדם רוב טובה, חיים, מזון ועוד, וחייב להכיר בטובתו של-מקום.

הרב דסלר זצ"ל במכתב מאליהו, כתב: הדרגה הראשונה של הכרת טובה כנה היא, שידע ויבין האדם שעליו להחזיק טובה, ולו גם להודות במילים לפחות, חלף מה שחברו טרח ועמל עבורו. אולם צר עין עלול לומר, שאין צורך להכיר טובה להורים שטיפלו וגידלו וכו', שכן יאמר, הן הנאה מרובה הפיקו ההורים לעצמם. כדברי בעל חובת הלבבות, שכתב: שהקב"ה נטע את טבע אהבת הבנים בלב ההורים, כדי שלא ימאסו בטרחת גידולם, וא"כ למען עצמם עשו. ועשיית טובה לזולת שנעשית למען הנאת עצמו אינה זכאית לדעתו לתודה והוקרה.

התורה דורשת השקפה אחרת לגמרי במעלת הכרת הטוב בכלל, ובכיבוד אב ואם בפרט. הגמ' (בב"ק צב:) אומרת: בירא דשתית מיניה מיא, לא תישדי ביה קלא (בור ששתית ממנו מים אל תזרוק בו אבן). חויבנו בהכרת הטוב אפילו לדומם, אע"פ שאינו טורח עבורינו, ובודאי לא תתכן בו כונה להטיב.

ולכאורה צריך להבין הרי אין הבור מרגיש בביזיונו, ומה בכלל משמעותה של הכרת טובה לדומם, שאינו מרגיש ואינו נהנה מזה?

בפרשת השבוע כפי שניקרא שלושת המכות הראשונות שהן: דם - צפרדע - וכינים, לא ניתנו ע"י משה רבינו אלא ע"י אהרון. **במכת דם** נאמר, 'אמור אל אהרון'. לפי שהגין היאור על משה שנשלך לתוכו, לפיכך לא לקה על ידו לא בדם ולא בצפרדעים, ולקה ע"י אהרון. וכן במכת כינים נאמר, 'אמור אל אהרון'. לא היה העפר כדאי ללקות ע"י משה, לפי שהגין עליו כשהרג את המצרי ויטמנהו בחול, ולקה ע"י אהרון. והנה מנקודת ראות השכל, איזו פעולת הטבה עשו היאור והחול למשה?? הן הדומם אינו פועל כלל, והאדם הוא המנצל את סגולותיו לשימוש. וכן לא יתכן ביזוי לדומם כי אינו מרגיש בזה.

מבאר הרב דסלר זצ"ל: שיסוד גדול ומקיף בכחות הנפש של האדם מתגלה לנו בזה: כל מדות הנפש מושפעות ונפעלות ע"י רגש, ולא רק ע"י שכל. ולכן אם אין אנו מכירים טובה לדומם שנהננו ממנו, וכ"ש אם אנו מבזים אותו. **נפגע הרגש שלנו** שאינו מגיב רק בהתאם לחוקי ההיגיון. הרגש של בעל מעלת החסד, שרוצה לתת ולהנות אחרים, ואסיר תודה לכל אשר הפיק ממנו הנאה, בכל צורה שהיא ואפילו לדומם. והכלל הוא: פגיעה ברגש משפיעה באופן ישיר על המדות, וממילא נפגמת מדת הכרת הטוב.

בס"ד העלון מופץ בבתי הכנסת דק"ק תימן
ניתן להקדיש את העלון להצלחת, לרפואת, לעילוי
נשמת.

לפרטים במזכירות הת"ת: 03*9097022

פתרונות לשבת 'שמות'
אחודה חידה! נערות בת פרעה
ומדרש זה נמצא ב'אור האפילה'
הזוכה בהגרלה: מי שהכל שלו.
מי בתמונה? הרב יוסף יצחק הלוי.
הזוכה בהגרלה: מאיר סולימן.

אחודה חידה!
הוא משליך דברים יקרי ערך
והוא נענש אך לא מפני זה
בין הפותרים נכונה יוגרל פרס

מי בתמונה?

בין הפותרים נכונה יוגרל פרס

מהנעשה בת"ת

מתלמידי מכינה א' ומכינה ב'
הנהנים בחצר הגן

לאנשי החסד והצדקה הגיעו קופות
חדשות ומפוארות החפץ להיות
שותף. יפנה לפל: 050-4150896

מחידושי רבותינו

ולקחתי אתכם לי לעם (י. ז)

מובא במדרש הגדול: 'ולקחתי אתכם לי לעם', בתורה, שנאמר 'היום הזה נהיית לעם לה' אלהיך' (דברים כז. ט). 'והייתי לכם לאלהים', על מנת כן אני מוציא אתכם ממצרים, על מנת שתקבלו עליכם עול מלכותי ותקדשו את שמי ברבים. יודעתם כי אני ה' אלהיכם המוציא אתכם, כשם שהוצאתי אתכם ממצרים כך אני עתיד להוציא אתכם מכל צרה וצוקה. וכן הוא אומר 'כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות' (מטות ז. טו). ואומר 'אנכי ה' אלהיך המעלך מארץ מצרים הרחב פיך ואמלאהו' (תהילים פא. יא).

א"ה. למדנו ממדרש זה שני דברים יסודיים ועיקריים לאיש הישראלי: א. בשביל להיות עם ה', חייבים להיות מחוברים לתורה, לקיים אמריה ולקדש שמו ברבים. ב. מי שהוא מענם ה', מובטח שיושיעו ה' מכל צרה וצוקה, כי הוא עמו. ומזה נתבאר טעם נוסף למה כשחטאו ישראל בעגל, אמר השי"ת למשה רבינו 'לך רד כי שחת עמך' (שמות לב. ז), דרוש בה, מכלל לאו אתה שומע הן, 'עמך ולא עמי' שכשאין ישראל מחוברין לתורה ומקיימים אמריה, אינם עם ה'. מכאן למדנו סגולה לשמירה והצלה לעם סגולה [המכונה כך על שם הסגול, שהוא שלוש נקודות שניים למעלה ואחת למטה. דוגמת שני הסימנים (פיאות) שבצדעיים והזקן שתחתיהם (יעון בשעיה יי"ד סי קמט ס"ו), שהם סימני היהדות של-איש הישראלי וככל שמאריך אותן, מקדש שמו יתברך ברבים.] שיקבל על עצמו עול מלכות שמים ויקדש שמו יתברך, ויזכה שיקויים בו ה' שומרך ה' צלך וגו' (תילים קכא. ה).

כי ידבר אליכם פרעה לאמר תנו לכם מופת (י. ט)

פירוש מופת, שאתם (ישראל) בנו בכורו ולכם צוה לעבדו ולנו (מצרים) אין חלק בו. ואמרת אל אהרן קח מטך והשלך לפני פרעה יהי לתנין. וזהו רמז להשתחוויה כמו שאמרו בברכות (דף י"ב) רב ששת כי כרע (כשהיה כורע בתפלה), כרע כחיזרא (כרע כמטה), כי זקיף (וכשהיה זקיף) זקיף כחויא (זקיף כנחש). ויקרא גם פרעה לחכמים ולמכשפים ויעשו גם הם וכו'. פירוש שאמר פרעה שגם הם יש להם חכמים וגדולים לעבוד את השי"ת כן. מיד ויבלע מטה אהרן את מטותם, להורות שעבודתן של-ישראל גדולה משלהם. (משכיל דרשי למהר"י קורח זצוק"ל)

בדרכיהם אתהלך...

הפח נשבר...

הרב יצחק גברא התגורר בכפר סוד בתימן, וצדיק גדול היה. מלבד גדלותו בתורה ושיעוריו ודרשותיו הרבים, היה בעל חסד גדול ומתנו היה בסתר ואף נתפרסם שמו כבעל סגולות מרפא. בעיניו היה חוזה למרחוק את אשר קורה ויקרה ואף היה אומר זאת למי שהיה צריך לזאת. לילה אחד, לאחר שעסק בלימוד התורה וערך תיקון חצות, העיר את בנו הרב דוד ואמר לו, עלינו ללכת למקום פלוני. שאלו בנו, על מה ולמה כל הבהלה הזאת? השיבו הרב, כעת עלינו ללכת. לאחר הליכה ממושכת הגענו לאחד הכפרים. במרכז הכפר היתה קבוצת יהודים המתגודדים סביב פר ומנסים להרביצו ולשחטו. כשראו את הרב ובנו, קראו להם לעזרתם. אמר להם הרב, פנו צידה ועזבו את פר. לפתע קרב הפר לרב. הרב ליטפו ומיד הוא נרגע ורביץ על ארץ. שחט הרב את הפר ולאחר מכן חזרו הרב ובנו לביתם. בשנת ה'תש"ט עלו יהודי קהילת סוד לארץ ישראל, ובראשם הרב יצחק גברא. שיירת העולים יצאה לדרך כשהרב רוכב על גמל וליצידו מונחים ספר קודש. בדרכם הגיעו להר גבוה ותלול הנקרא 'עקבה'. כשהגיעו לראש ההר, מעד הגמל ונפל עם הרב לתהום. אנשי השיירה עצרו את נשימתם, וסברו כי לא יזכו לראות שוב את רבם. והנה כשירדו לתחתית ההר לראות מה עלה בגורלו של רב, לא האמינו למראה עיניהם. הם מצאו את הרב יושב על הארץ, בידו ספר והוא הוגה בתורה, כשהוא בריא ושלם. ולהבדיל הגמל נעשה אברים אברים. (לבניכם ספרו עמי קז)

מהליכות אבותינו

כשזשנה בין החוחים'

מובא במדרש תנחומא (בראשית) 'אמר רבי חנין, עשרה נכנסין לביה"כ ואחד מהן עובר לפני התיבה ופורס על שמע עליו נאמר כשזשנה בין החוחים

(שה"ש ב. ב.)

כך הקפידו אבותינו כשהעלו שליחי צבור, היו בוחרים את הראוי דוגמת שזשנה שאין בה פגם. וע"כ לא היו מעלים רווק או מי שאינו בקי או עילג או מי שאיחר לתפילה וכו', וגם הקפידו שהשליח צבור יהיה עם טלית גדול מכוסה ראשו ורובו.

ומעשה אחד מיני רבות אזכיר בזה. כשהייתי באחד מהפעמים במושב אחיעזר בתפילת מנחה, לאחר אמירת הקרבנות ופטום הקטרת לפני שהתחילו 'אשרי', נכנס לביה"כ אדם. כשהגיע עת שיעלה ש"צ לפני התיבה, כיבדו אותו. הזקן שבחבורה תמה ורטן כנגדו, כיצד הסכים לעלות להיות שליח צבור, ועדיין לא אמר קרבנות ופיטום הקטרת!?

זו היא יראת השמים של-אבותינו, יפה כשזשנה, ויה"ר שנהיה כמותם.

לעילוי נשמת חיים בן יחיא נהרי ז"ל,
אוריאל אהרן בן אליהו ז"ל,
יפה בת יחיא נהרי ע"ה, תנצב"ה

צחצוחי לשון

אָרוֹךְ - מה שכיום אומרים אָרוֹךְ.
קָצֵר - מה שכיום אומרים קָצֵר.

תפארת בנים

עוד שני תלמידים בני ארבע

וחמש, עלו לקריאת השישי בפרשת 'ויחי' כמנהגינו.

ונשמטו בלא משים מהרשימה של שבוע שעבר. הלא הם פרחי החמד

ישי צברי נ"י יהונתן מפעי נ"י. יה"ר שגדיים אלו תיישים יהיו,

לרעות צאן קדושים, עד ביאת גואל צדק, אכ"ר.

ברכת יישר כח גדול!! למארי הדגול הרב יצחק בן מנשה שליט"א, שמתפלל ומלמד בכל יום ויום את תלמידי הגנים במסירות נפלאה בחום ובאהבה, וניצרת ההשקעה הרבה, ואלו מעט מעט מן פירותיו הרבים. יה"ר שירבו תלמידיו ויגדיל תורה ויאדיר במסורת אבותינו הקדושים

תלמידי כיתות הת"ת

יצאו השבוע

להתרענן ולהחליף

כח, כאשר עצרו

ביער בריטניה

לארוחת בוקר,

ולאחר מכן התפללו

בקברו של הרב

יצחק גברא זצוק"ל

במושב עגור. ומשם

נסעו למושב

קוממיות ללמוד

ולראות מקרוב על

נושא השמיטה עם

מצגת נפלאה וקסיף

בחממות של 'אוצר

בי"ד', ובנוסף נסעו

באופני באגי. יה"ר

שיהיה זה להמשיך

עליה בדרך העולה

בית אל

גם בסיוע מברכים מתוך ברכון

קילוס הבורא יתברך

זכו בהגדלת המבצע

התלמיד היקר

שיזלה לוי נ"י

אזיזה אברהם נ"י

יה"ר שיזכו לקלס לבורא

לעד ולעולמי עד

התלמיד היקר

יוגב דחבש נ"י

מכיתה ד' עשה סעודת סיום

בכיתתו לרגל סיום משניות מסכת

מגילה בע"פ.

יה"ר שיזכה לסיים

את כל התורה,

אכ"ר

חכמי תימן

הרב אברהם שחב זצוק"ל

נולד בעיירה תנעם בשנת ה'תרל"ג. ראשית לימודו אצל אביו הרב יוסף זצ"ל ולאחר מכן אצל הרב סאלם דוכן זצ"ל רבה של תנעם. לאחר פטירת רבו מינוחו לרב הקהילה ושימש בתפקיד עד עלייתו ארצה. הקפיד על ענייני הצניעות והיה מזהיר ואף קונס מי שלא הקפידה בזאת, ניחן בזיכרון מיוחד והיה בקי בשי"ס. היה מלומד בניסים ובקי בענייני גורלות ומזלות. חזה את מלחמת העולם השניה והשואה שלוש שנים לפני כן. ידע מראש את יום פטירתו לחיי עולם.

נפטר בא"י

בשנת ה'תרצ"ח

התודה...

למשפחת סולמן היקרה

על דאגתם למוגן חדש,

ברוכים יהיו

וכן לכל ידידיו היקרים

התורמים והמסייעים החפצים

בעילום שמם

יתברר ברוחניות ובגשמיות
ובכל מילי דמיטב

הברכה...

והשפע ממקור ברכה עליונה

בכל הברכות האמורות בתורה

לעמלי מערכת העלון

הרה"ג שאול אחרק שליט"א

רבני הת"ת שליט"א

הערות, הארות ותשובות לחידות
ניתן לשלוח לפקס: 03-9130009
או במייל:
Nahari@enativ.com